

VIRU MAAKOHUS

Hr Raivo Aeg
Justiitsminister

Teie 29.10.2019 nr 8-1/6087

Meie 15.11.2019 nr 11-2/268-2

Arvamuse andmine pankrotiseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõule

Austatud justiitsminister

Tänan Teid võimaluse eest esitada arvamus 29.10.2019 kooskõlastamisele ning arvamuse avaldamiseks edastatud pankrotiseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõule (edaspidi nimetatud ka Eelnõu).

Eelnõuga tutvumise järgselt esitasid Viru Maakohtu kohtunikud alljärgnevaid arvamusi ja tähelepanekuid.

Kahtlemata on maksejõuetuse regulatsiooni selgus ja efektiivsus oluline tagamaks riigis õiglane ja toimiv majanduskeskkond ning sel eesmärgil tehtavad muudatused on tervitatavad. Viru Maakohtu kohtunikel ei ole vastuväiteid eelnõus pakutava regulatsiooni kui terviku suhtes. Samas mitmete arvamust avaldanud kohtunike hinnangul ei ole kõik Eelnõus pakutud muudatused muudatusettepanekute eesmärki selgelt toetavad või puudub piisav põhistus.

Üldise märkusena sooviks juhtida tähelepanu asjaolule, et Eelnõu regulatsioon tooks kaasa maksejõuetusmenetluses kohtu rolli suurenemise, mistõttu vajaks see põhjalikumalt analüüsi täiendavate eelarvelise vahendite vajaduse tuvastamiseks.

Seniste nõude tunnustamise hagide menetlemine hagita menetluses tingib kohtunike hõivatuse suurenemise, kuivõrd hagita menetluse reeglistik eeldab menetluse läbiviimisel kohtuniku aktiivsemat rolli. Seega ei ole tegemist muudatusega, mis kogumis annaks ressursside kokkuhoidu.

Kehtiva regulatsiooni kohaselt vaatab nõude tunnustamise hagnosis läbi juhusliku jagamise alusel ükskõik milline kohtunik sellest kohtumajast, kus pankrot välja kuulutati.

Viies Eelnõus nõude tunnustamise küsimused hagita menetluses ei ole samas TsMSs hagita menetluse alluvussätete regulatsiooni muutmist ette nähtud. Selgituste kohaselt leitakse, et

nõude tunnustamise asi tuleks „võimaluse korral jagada samale kohtunikule“. Samas ei ole välistatud selle nõude jagamine iseseisva uue menetlusena sama kohtu ükskõik millise kohtumaja kohtunikule.

Enim avaldasid kohtunikud arvamust Eelnõus planeeritud kohtualluvuse muutmise küsimuses.

Paar kohtunikku toetasid ettepanekut koondada pankrotiasjade arutamine Harju ja Tartu maakohtute kohtualluvusse. Enamik vastanutest (sh allakirjutanu) kohtualluvuse muutmist ei toeta.

Kohtunikud leiavad, et eelnõus toodud selgitused kohtualluvuse muutmise osas on arusaamatud, so sisuliselt puudub kohtualluvuse muutmise vajaduse põhjendus. Eesti maksejõuetuse menetluse võrdlus USA, Soome, Saksamaa, Taani ja Norra maksejõuetusmenetlustega ei ole kohane, kuna nende riikide vastav kohtupraktika on kujunenud Eestiga võrreldes oluliselt pikema perioodi vältel. Samas ei ole eelnõust selgelt aru saada, kuidas planeeritav muudatus olemasolevat olukorda kvalitatiivselt parandab. Puuduvad argumendid, miks Eelnõu koostajate arvates ei taga tänane kohtunike koolitus maksejõuetusmenetluse osas kohtunike piisavat pädevust.

Eelnõu seletuskirjas on väidetud, et: *Kohtute spetsialiseerumine maksejõuetuse asjadele on vajalik, kuid võrd maksejõuetusmenetlused ei ole piisavalt efektiivsed, menetlused on pikad ja kohtupraktika ebahühtlane. Üheks põhjuseks on, et kehtivas õiguses ei taga kohtute tööjaotus ja kohtunike ettevalmistus pankrotiasja menetleva kohtuniku piisavat spetsialiseerumist. Maksejõuetusasjade lahendamine on keeruline ning vajab kohtunike koolitamist ja vastavate menetlustega tegelemist kogemuste omandamiseks. Olemasolev süsteem tuleb muuta efektiivsemaks.*

Eesti tänane maksejõuetusmenetluse olukord ei pruugi tuleneda olemasoleva seaduse ebaefektiivsusest vaid muudest mõjuteguritest, sh senise maksejõuetusmenetluse kohtupraktika kujunemise lühikesest perioodist.

Eelnõu kohaselt soovitakse maksejõuetusasjade menetlemine koondada Harju ja Tartu maakohtusse selliselt, et Viru ja Pärnu maakohtu tööpiirkonna maksejõuetusasjade kohtualluvus viiakse üle Tartu Maakohtusse. Harju Maakohtu töökoormus maksejõuetusasjade osas jääks samaks. Seeläbi suurendatakse esimese astme kohtunike spetsialiseerumist maksejõuetusasjade lahendamisele, tagatakse kohtunike asjatundlikkus, menetluste suurem efektiivsus ja võlausaldajate huvide parem kaitse. Eesmärgi saavutamiseks asendatakse kehtiv valikuline kohtualluvus (TsMS § 98¹) erandliku kohtualluvusega (sisalduvad TsMS-i 14. peatükis).

Nimetatust tulenevalt ei kaasne muudatusega mitte kohtute, vaid kahe maakohtu kohtunike spetsialiseerumine maksejõuetusasjade menetlemisele. Vastava ettepaneku esitamisel ei ole arvestatud, et ka Viru Maakohtus on maksejõuetusmenetlusele spetsialiseerunud kohtunikud. Seetõttu on küsitav, kas Viru Maakohtu tööpiirkonnas senise kohtualluvuse muutmine annab loodetavat kvaliteedi tõusu ning suuremat efektiivsust. Kusjuures viimane ei sõltu ainuüksi asja menetlevast kohtunikust, vaid ka pankrotihalduri professionaalsusest, nõuete arvust, suurusest, selgusest jms.

Lisaks ei saa jätta tähelepanuta, et Eelnõus puudub analüüs maakohtute maksejõuetusmenetluste kvaliteedi osas ning selgitus, milliste näitajate pinnalt on eeldatud kvalitatiivset paranemist just Tartu ja Harju maakohtus. Seda enam, et Eelnõu seletuskirjast tulenevalt oli näiteks 2018.a maksejõuetusmenetluste arv Viru Maakohtus suurem kui Tartu Maakohtus – vastavalt Viru Maakohtus 314 ja Tartu Maakohtus 272. Viimasesest järelduvalt ei ole mingit põhjust arvata, et Viru Maakohtu kohtunike kogemused ja teadmised maksejõuetusmenetlusest on teiste kohtutega võrreldes tagasihoidlikumad ning menetluste

kvaliteet kehvem. Täiendavalt tuleb rõhutada, et käesoleval ajal on Viru Maakohtus kaks maksejõuetusmenetlustele spetsialiseerunud kohtunikku ning vastavalt 13.11.2019 kinnitatud 2020 tööjaotusplaanile spetsialiseeruvad kõnealusele valdkonnale veel kaks Viru Maakohtu kohtunikku.

Kohtunike hinnangul on muudatuste eesmärk (kohtunike asjatundlikkuse tagamine, menetluste suurem efektiivsus ja võlausaldajate parem kaitse) saavutatav pankrotimenetluse kohtualluvust muutmata – kohtunike (mitte kohtute) spetsialiseerumise kaudu kõigis maakohtutes.

Eelnõus märgitud muudatused ei tooks kaasa kohtupraktika ühtlustamist ringkonnakohtute tasandil. Praktika ühtlustamisest saaks rääkida üksnes Viru, Pärnu ja Tartu maakohtute lõikes. Eelnevast lähtuvalt tuleks ja saaks jätkata üleriigilist kohtupraktika ühtlustamist juba täna kasutatavate meetmete rakendamisega.

Seonduvalt menetluse efektiivsusega juhivad kohtunikud tähelepanu ka töigale, et maksejõuetusmenetluses peab kohus üldjuhul korraldama kohtuistungit, kuhu kutsutakse kohale ka võlgnik. Füüsiliste isikute puhul on tihti tegemist isikutega, kellel puuduvad rahalised vahendid teise linna sõitmiseks. Taolistel puhkudel kaasneks praktikas ilmselt videokonverentsi vahendusel istungite pidamine ning selle tarbeks vastava piirkonna kohtumaja ressursside kaasamine (nii tehnika kui inimeste näol). Seega oleks istungi korraldamisega kaasnevad kulud senisega võrreldes suuremad, kuivõrd sellega on haaratud mitme kohtu personal, ruumid ja tehnika.

Lisaks eelnevale peavad kohtunikud vajalikuks pöörata tähelepanu kõnealuse Eelnõu laiematele regionaalpoliitilistele mõjudele, mida Eelnõus analüüsitud ei ole. Kohtualluvuse muutmisega võib kaasneda nii Viru kui Pärnu maakohtust mitme töökoha (kohtunikud, kohtujuristid, sekretärid) üleviimine Tartu Maakohtusse, st otsene reaalse töökohtade vähenemine Viru ja Pärnu maakohtu tööpiirkondades.

Jääb arusaamatuks kuidas on kavandatud muudatused kooskõlas riigivalitsemise üldiste arengukavadega viia töökohti suurlinnadest välja ning tagada ka teiste piirkondade areng ning nende elanikele töö ja eneseteostuse võimalused väljaspool pealinna.

Siinkohal ei saa jätta tähelepanuta, et muudatus puudutaks lisaks kohtutes olevatele töökohtadele ka neis piirkondades töötavaid advokaate ja teisi professionaalseid juriste, kes tegutsevad ühtlasi pankrotihalduritena. Maksejõuetusmenetluse koondumisel Tartusse ja Tallinnasse võivad ka need juristid ja advokaadid väiksematest linnadest lahkuda ning suunduda tööle Tartusse ja Tallinnasse. Viimane halvendaks Virumaal juba niigi keerulises seisus olevat kvaliteetse õigusabi kättesaadavust.

Eelöeldut kogumis arvestades ei pea enamik arvamust avaldanud kohtunikest põhjendatuks Eelnõus kavandatud kohtualluvuse muudatust. Vastavad muudatused ei too kaasa maksejõuetusmenetluste efektiivsust ega sisulise kvaliteedi tõusu.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Astrid Asi

kohtu esimees